

TĂNG CƯỜNG HOẠT ĐỘNG CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC GIÁO DỤC CÔNG DÂN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

PGS. TS. TRẦN THỊ MAI PHƯƠNG* - NGUYỄN THỊ LINH HUỖN**

1. Mục tiêu của môn *Giáo dục công dân* (GDCC) ở trường trung học phổ thông (THPT) là hình thành nhân cách người công dân cho học sinh (HS), giúp các em có kiến thức, kĩ năng và động cơ trở thành những công dân tốt trong xã hội. Tuy nhiên, trong những năm qua, chất lượng dạy và học môn này tương đối thấp, phương pháp dạy học chủ yếu là thuyết trình lí thuyết, thầy đọc, trò chép mà chưa chú trọng đến việc thiết kế các hoạt động cho người học nên các em học tập còn thụ động, không thực sự hứng thú, không thấy được ý nghĩa của việc học tập môn học đối với bản thân, từ đó dẫn đến một bộ phận không nhỏ có những biểu hiện tiêu cực trong xã hội như: có hành vi vi phạm pháp luật, phi đạo đức, lối sống buông thả, lười lao động... làm hiệu quả dạy học (DH) môn GDCC chưa được như mong muốn.

Môn *GDCC* ở trường THPT có sự tích hợp nội dung của nhiều khoa học xã hội khác nhau như *Triết học*, *Kinh tế chính trị học*, *Chủ nghĩa xã hội khoa học*, *Đạo đức học*, *Giáo dục pháp luật*... Những nội dung này mang tính hàn lâm cao rất khó để HS tiếp thu khi vốn sống của các em còn hạn chế và thời lượng học tập trên lớp rất ngắn (chỉ có 1 tiết một tuần). Mặt khác, GDCC là môn học góp phần hình thành nhân cách người công dân cho HS, do đó, mục tiêu của môn học không chỉ là giúp các em hiểu biết sâu sắc những kiến thức đã được học mà còn biết vận dụng những kiến thức đó vào cuộc sống để có kĩ năng ứng xử, hành động phù hợp...

2. Một số định hướng thiết kế hoạt động cho người học trong DH GDCC ở trường THPT

1) **Cần chú trọng thiết kế hoạt động cho người học trong mỗi tiết học GDCC:** Thực trạng DH GDCC ở các trường THPT cho thấy, phần lớn các tiết học GDCC là do giáo viên (GV) thực hiện, HS tham gia một cách thụ động: nghe giảng, ghi chép bài giảng rồi về nhà học thuộc những điều đã được học. Cách dạy này thường khiến HS cảm thấy tẻ nhạt, mệt mỏi, không mang lại lợi ích thiết thực nào cho bản thân...

Vì vậy, cần tăng cường các biện pháp sáng tạo nhằm đổi mới tính chất hoạt động nhận thức của HS trong quá trình DH. Trong mỗi tiết giảng, GV không

chỉ thiết kế hoạt động DH cho mình mà quan trọng hơn là phải thiết kế hoạt động cho người học. Do đó, GV có thể sử dụng nhiều phương pháp đan xen nhau như: thảo luận nhóm, nêu vấn đề, nêu gương, đóng vai, dự án, hướng dẫn tự học... cho HS tham gia vào quá trình DH để tăng cường sự sáng tạo cho HS. Trong mỗi nội dung DH, GV cần trả lời câu hỏi: HS sẽ có những hoạt động nào khi tiếp nhận những kiến thức này? Từ đó, việc đánh giá một tiết dạy tốt cũng sẽ căn cứ vào việc tiết học đó GV đã cuốn hút người học tham gia vào bài giảng với những hoạt động cụ thể nào? Có thiết thực và hiệu quả không?

2) **Tăng cường hoạt động tự học của HS:** Hoạt động DH không phải chỉ diễn ra trong lớp học mà hầu hết việc học của HS đều diễn ra bên ngoài lớp học thông qua hoạt động tự học. Các em sẽ đọc giáo trình, sách tham khảo, làm bài tập ở nhà, chuẩn bị các nội dung để tham gia học tập trên lớp... Vì vậy, việc GV đề ra kế hoạch, nhiệm vụ cho HS học tập ở nhà và các hoạt động ngoại khóa còn quan trọng hơn cả việc lập kế hoạch cho các buổi lên lớp, nhờ đó, HS biết được mình phải làm gì để sử dụng thời gian một cách hợp lí, hiệu quả.

Trong quá trình DH môn *GDCC*, GV cần chú ý một số điểm sau đây: - Phải có mục tiêu DH, thông báo mục tiêu này đến người học giúp họ chủ động xây dựng kế hoạch học tập và tự đánh giá được kết quả học tập của bản thân, biết mình cần đạt những kiến thức, kĩ năng gì, những yêu cầu về tinh thần thái độ, do đó, việc học trở nên chủ động và tích cực hơn; - Với những nội dung kiến thức cụ thể, GV cần có kế hoạch thực hiện với PPDH cụ thể, tương thích với những phương pháp đó cần những hình thức hướng dẫn phương pháp tự học phù hợp. Chẳng hạn: Nếu sử dụng phương pháp thảo luận nhóm, GV phải hướng dẫn cho HS những nhiệm vụ cụ thể để chuẩn bị tham gia như: Chủ đề thảo luận, những câu hỏi hay nội dung cần nghiên cứu, cần đọc tài liệu nào, phần nào? Trên cơ sở những hướng dẫn đó, HS sẽ lập kế hoạch chuẩn bị nội dung cũng như tinh thần chuẩn bị tham

* Khoa Giáo dục chính trị - Trường Đại học sư phạm Hà Nội

** Trường Đại học Tây Bắc

gia vào nội dung thảo luận trên; - Trong mỗi bài học, GV không nhất thiết phải dạy hết tất cả các nội dung mà có thể chọn lựa một số phần để HS có thể tự đọc, tự nghiên cứu. Muốn vậy, GV phải có kế hoạch từ đầu, xây dựng câu hỏi hướng dẫn HS tự đọc, nêu những yêu cầu phải chuẩn bị như ghi chép, trả lời câu hỏi vào vở, ấn định thời gian thực hiện và biện pháp kiểm tra đánh giá kết quả tự đọc, tự học của HS.

3) Tổ chức nhiều hoạt động ngoại khóa nhằm tăng cường thực hành, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức để giải quyết các vấn đề của đời sống cho HS: Đặc trưng của môn GDCC là hình thành cho HS nhân cách làm người công dân nên rất cần thông qua nhiều hoạt động mang tính tập thể, cộng đồng với nội dung phong phú khác nhau. Ví dụ, thông qua các buổi chào cờ và tiết sinh hoạt lớp, tổ chức cho các em tham quan, tìm hiểu thực tế theo các chủ đề khác nhau, thực hiện những bài tập ứng dụng có giá trị thực tiễn... vừa cuốn hút các em vào môn học vừa giúp hình thành những kỹ năng sống cần thiết cho mỗi công dân.

Kết hợp học ở trong trường và học ngoài xã hội: Hiện nay, ngoài những điều học được trong nhà trường các em còn tiếp thu một lượng thông tin lớn qua các phương tiện thông tin đại chúng nên cần hướng dẫn HS lựa chọn thông tin, tạo ra mối liên hệ giữa kiến thức ở trong trường với kiến thức tiếp nhận từ xã hội làm cho chúng thành hệ thống thống nhất giúp các em củng cố, bổ sung, đào sâu những điều đã học trong nhà trường.

3. Đổi mới phương pháp kiểm tra, đánh giá trong DH GDCC

Định hướng đổi mới PPDH là hướng tới việc hình thành năng lực công dân trong DH GDCC, bởi vậy, trong đánh giá HS không nên chỉ dừng lại ở điểm số các bài kiểm tra thường xuyên và định kì, mà nên dựa vào những nhận xét về tinh thần, thái độ, kỹ năng, kết quả tham gia các hoạt động GDCC của HS. Có thể đánh giá kết quả học tập môn GDCC bằng cách *tích lũy các phiếu đánh giá* như: *kiểm tra thường xuyên và định kì trên lớp, sử dụng phiếu đánh giá GDCC thu thập nhận xét của gia đình, các tổ chức xã hội về kết quả học tập của HS trong các hoạt động ngoài giờ trên lớp, sử dụng bảng điểm đánh giá để HS tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau...* Tổng hợp các phiếu đánh giá, bảng điểm đánh giá và điểm kiểm tra thường xuyên, định kì trên lớp, GV sẽ có kết quả đánh giá cuối cùng. □

Tài liệu tham khảo

1. Thái Duy Tuyên. **Phương pháp dạy học truyền thống và đổi mới.** NXB Giáo dục, H. 2008
2. Đinh Văn Đức (chủ biên). **Phương pháp dạy học**

môn Giáo dục công dân ở trung học phổ thông. NXB Đại học sư phạm, H. 2009.

SUMMARY

One reason in teaching of citizen education for the high school was not effective because teaching methods has been used in the teaching process was not pay attention to the activities of students. This article refers to the specific methods to improve the student's activities during school hours and outside school hours through citizen educational activities to improve the effectiveness of teaching on citizen education in high schools of our country.

Nâng cao kỹ năng nghề...

(Tiếp theo trang 35)

nhân tố quan trọng đảm bảo nâng cao năng lực cạnh tranh của nhân lực nước ta. Do đó, nâng cao kỹ năng nghề cho ĐNGV các trường CĐN đáp ứng yêu cầu Chiến lược phát triển DN 2011-2020 phải được triển khai đồng bộ các giải pháp: từ chế độ chính sách đến ĐT và bồi dưỡng..., đặc biệt là nâng cao kiến thức chuyên môn, kỹ năng thực hành nghề, năng lực sư phạm DN, cập nhật công nghệ mới và thực tế sản xuất cho GVĐN. □

(1) Nguồn: Vụ Giáo viên và Cán bộ quản lý dạy nghề - Tổng cục Dạy nghề, 2011.

(2) Nguồn: Tổng cục Dạy nghề, 2013.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội nước CHXHCN Việt Nam. **Luật Dạy nghề** (Luật số: 76/2006/QH11, ngày 29/11/2006).
2. Thủ tướng Chính phủ. "Phê duyệt chiến lược phát triển dạy nghề thời kì 2011-2020" (ngày 29/5/2012).
3. Thông tư số 30/2010/TT-BLĐTBXH (ngày 29/9/2010) của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội: Quy định chuẩn giáo viên, giảng viên dạy nghề.

SUMMARY

Vocational training development strategy phase 2011 - 2020 determines that development of vocational instructors, teachers and management staff is one of the two breakthrough resolution in reforming and developing vocational training. In the context of integration, market opening makes labour movement among countries, it requires each country has to improve the quality of human resources, orient to export trained labourers in high - tech field, especially exchanging vocational experts and instructors. Advancing vocational skills for teaching staff at vocational college to meet this demand is an inevitable requirement. The question is that which resolution is applied to advance vocational skills for teaching staff to meet the requirement of vocational training development strategy phase 2011- 2020.